Güvenlik Bilimleri Dergisi / Journal of Security Sciences

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
Güvenlik Bilimleri Enstitüsü
Güvenlik Bilimleri Dergisi, Mayıs 2025, Cilt:14, Sayı:1, 227-250
doi: 10.28956/gbd.1540462

Gendarmerie and Coast Guard Academy
Institute of Security Sciences
Journal of Security Sciences, May 2025, Volume:14, Issue:1, 227-250
doi: 10.28956/gbd.1540462

Makale Türü ve Başlığı / Article Type and Title

Araştırma / Research Article

21. Yüzyılda Küresel Salgınların Ulusal Güvenliğe Etkisi: Amerika Birleşik Devletleri Örneği

The Impact of Global Pandemics on National Security in the 21st Century: The Case of The United State of America

Yazar(lar) / Writer(s)

Fatih ÖZGÜVEN, Dr., Bağımsız Araştırmacı, Uluslararası İlişkiler,
fatihozgvn@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6522-8645

Bilgilendirme / Acknowledgement:

-Yazarlar aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadırlar:
-Makalemizde etik kurulu izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektiren bir durum yoktur.
-Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.
Bu makale Turnitin tarafından kontrol edilmiştir.
This article was checked by Turnitin.

Makale Geliş Tarihi / First Received : 29.08.2024
Makale Kabul Tarihi / Accepted : 30.05.2025

Atıf Bilgisi / Citation:

Özgüven F., (2024). 21. Yüzyılda Küresel Salgınların Ulusal Güvenliğe Etkisi: Amerika Birleşik Devletleri Örneği, *Güvenlik Bilimleri Dergisi, 14(1), ss 227-250. doi: 10.28956/gbd.1540462*

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

21. YÜZYILDA KÜRESEL SALGINLARIN ULUSAL GÜVENLİĞE ETKİSİ: AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ÖRNEĞİ

Öz

Ulusal güvenlik kavramı, II. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkmıştır. Kavramın referans nesnesi olarak devlet belirlenmiş ve devletin kendi başına mücadelesine vurgu yapılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) kavramın geliştirilmesinde etkili olmuştur. Kavram, başlangıçta askerî tehditlerle mücadele amacıyla kullanılmış ardından Soğuk Savaş'ta yumuşama dönemine geçilince ekonomik tehditlerde kavram içerisine dâhil edilmiştir. Kavramın dönüşümünde Soğuk Savaş'ın bitmesi etkili olmuştur ve sosyal, çevre ve sağlık tehditleri de ulusal güvenlik kapsamında ele alınmıştır. Dönemin de etkisiyle ulusal sağlık güvenliği kavramı oluşmuştur. Ulusal sağlık güvenliği kısaca devletin istikrarını ve kamu düzenini bozan sağlık tehditleri olarak kabul edilmiştir. Bu tehditler arasında bulaşıcı hastalıklar, küresel salgınlar ve biyolojik silahlar bulunmaktadır. Çalışma küresel salgınların nasıl bir ulusal güvenlik tehdidi oluşturduğu sorusuna cevap aramıştır. Amacı; ABD'nin küresel salgınları nasıl bir ulusal sağlık güvenliği tehdidi olarak algıladığı SARS ve Kovid-19 küresel salgınları üzerinden süreç takip yöntemi kullanarak söylem ve eylemlerinde süreklilikleri, değişimleri ve dönüşümleri ortaya koymaktır. Bunu yaparken ABD Başkanları George W. Bush, Donald Trump, Joe Biden'ın küresel salgınlar sırasındaki söylemleri, eylemler için ise 2002, 2017 ve 2022 ABD ulusal güvenlik strateji belgeleri incelenmiştir. Çalışma ABD'nin ulusal sağlık güvenliği tehdidi olarak Çin'i gördüğü ve küresel salgınları ekonomik tehdit algıladığını ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Küresel Salgın, SARS, Kovid-19, Ulusal Sağlık Güvenliği, Süreç Takip Yöntemi.*

THE IMPACT OF GLOBAL PANDEMICS ON NATIONAL SECURITY IN THE 21st CENTURY: THE CASE OF THE UNITED STATE OF AMERICA

Abstract

The concept of national security emerged after World War II. The state was identified as the object of reference of the concept and the self-help of the state was emphasised. The United States of America (USA) was influential in developing the concept. The concept was initially used to combat military threats, and as transitioned into a period of detente during the Cold War, economic threats were also included. The end of the Cold War was instrumental in transforming the concept of national security, incorporating social, environmental, and health threats into its scope. With the influence of the period, the concept of national health security was emerged. In short, national health security is recognized as a threat to health that disrupts state stability and public order. These threats include infectious diseases, global pandemics and the use of biological weapons. The study will seek to answer the question of how global pandemics pose a national security threat. The aim is to reveal the continuities, changes, and transformations in the discourse and actions of the USA regarding how it perceives global pandemics as a national health security threat, using the process tracing method to analyze the SARS and COVID-19 global pandemics. For that purpose, the discourses of USA Presidents George W. Bush, Donald Trump, and Joe Biden during the global pandemics, as well as the US National Security Strategy documents from 2002, 2017, and 2022, were analysed for actions. The study shows that the USA perceives China as a national health security threat and views global pandemics as an economic threat.

Keywords: *Global Pandemic, SARS, COVID-19, National Health Security, Process Tracing Method.*

GİRİŞ

Uluslararası güvenlik çalışmaları II. Dünya Savaşı sonrasında stratejik çalışmalar kapsamında ele alınmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında başat bir güç olarak ortaya çıkan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ulusal güvenlik kavramının oluşmasına katkı sunmuştur. ABD, devletlerin güvenlik faaliyetlerini eş güdümlü biçimde yürütebilmesi gerektiği düşüncesiyle 1947'de ''ulusal güvenlik yasası'' çıkarmış ve yasal dayanak sağlamıştır. Böylece ''ulusal güvenlik'' kavramı literatüre dâhil olmuştur. Kavram toprak bütünlüğü, siyasi egemenlik ve devlet güvenliğini karşılamak amacıyla kullanılmıştır. Ulusal güvenlik kavramı devletlerin uluslararası sistemde varlıklarını sürdürebilmesi için askerî tehditlere karşı kendini koruması gerektiği üzerine oluşturulmuştur. Devlet sınırları içerisinde yer alan vatandaşların kısa veya uzun vadeli yaşam kalitesini düşüren, hükûmetin ve diğer kuruluşların faaliyetlerini olumsuz etkileyerek seçeneklerinin azalmasına sebep olan eylemler tehdit görülmüştür (Donohue, 2011, ss. 1574-1586). Ulusal güvenlik, dönemin şartları gereği askerî tehditleri önlemek amacıyla oluşturulmuştur. Soğuk Savaş döneminde askerî tehditler önem teşkil etmiştir. Siyasi güvenliği karşılamak içinde kullanılmaya başlayan kavram tehditlere karşı devletleri korumayı amaçlamıştır. 1970'li yıllarda başlayan yumuşama dönemi ekonomik ilişkilerin gelişmesine fırsat tanımıştır. Ekonomik tehditler ulusal güvenlik kapsamına alınmıştır. Ekonomik güvenlik, devletlerin finansal karar almadaki gücüdür. Devletlerin zenginliği, ekonomik gücüdür (Holmes, 2014, s. 19). Ekonomik güvenlik bağlamında doğal kaynakların güvenliği siyasi ve askerî etkide bulunduğundan ulusal güvenlik için önemlidir. Soğuk Savaş'ın sona ermesi ulusal güvenlik kavramının içeriğinde değişime neden olmuştur. Kavram, askerî tehditlere ek olarak diğerlerini de kapsayacak şekilde genişlemiştir.

Genişleme tartışmalarında sağlık tehditlerine karşı devletlerin güvenliğini dikkate alan ''ulusal sağlık güvenliği'' kavramı ortaya çıkmıştır. Kavramın oluşmasında sağlık tehditlerinin uzun dönemde askerî kapasiteyi olumsuz etkileme potansiyeli vurgulanmıştır; Ulusal sağlık güvenliği tehditlerine baktığımızda bulaşıcı hastalıklar, biyolojik silahlar, küresel salgınlar[1] yer almaktadır (Youde, 2016, ss. 157-170). Sağlık tehditleri, devletlerin kabiliyet kapasitesini olumsuz etkilemektedir.

[1] Çalışmada ''küresel salgın'' ifadesi bir hastalığın birden fazla coğrafi bölge veya kıtaya yayılmış olduğunu belirtmek için kullanılmıştır.

Çalışma, küresel salgınların ulusal güvenliği nasıl tehdit ettiği üzerine kurulmuştur. Küresel salgınlar devletlerin kapasitesini, istikrarını ve kurumlarının işleyişini olumsuz etkileyebilmekte ek olarak vatandaşları üzerindeki hiyerarşisini zayıflatmakta, egemen rakiplerine karşı tutumlarında değişimler yaratmakta ve ekonomik açıdan devletlerin sarsılmasına ve rekabet gücüne tesir etmektedir (McInnes ve Lee, 2012, ss. 150-151). Ulusal güvenlik ve küresel salgınlar arasındaki ilişki ulusal sağlık güvenliği alt başlığında tartışılmıştır.

Sağlık tehditleri ve ulusal güvenlik kavramı arasındaki bağın açıklanmasının ardından çalışma, küresel salgınların nasıl bir ulusal güvenlik tehdidi olduğu sorusuna cevap aramıştır. Çalışmada, kavramı literatüre kazandırması ve günümüz uluslararası sistemde başat bir aktör olmasından dolayı ABD örnek olay seçilmiştir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) daimî üyesi ve veto yetkisi olmasından dolayı ABD başat aktör kabul edilmiştir.

Ayrıca çalışma, ABD'nin 21. yüzyılda ortaya çıkan SARS ve Kovid-19 küresel salgınları karşısında ulusal sağlık güvenliğini nasıl oluşturduğu hipotezini test etmiştir. Çalışmanın zaman aralığı SARS ve Kovid-19 küresel salgınları olarak belirlenmiştir. Çünkü SARS ve Kovid-19 arasındaki bilimsel bağ kanıtlanmıştır. Aynı zamanda iki küresel salgında Çin'de ortaya çıkmıştır. Bu durum ABD'nin Çin'i ulusal sağlık güvenliğine tehdit görüp görmediğini açıklamak için olanak tanımıştır. ABD'nin iki küresel salgını nasıl bir güvenlik tehdidi olarak algıladığı süreç takip yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma, ABD Başkanlarının (George W. Bush, Donald Trump, Joe Biden) küresel salgın (SARS ve Kovid-19) söylemlerini incelemiştir. Ayrıca politikalarını (eylemlerini) anlayabilmek adına ulusal güvenlik strateji belgeleri (2002, 2017, 2022) analiz edilmiştir. Cumhuriyetçi ve Demokrat Partilerin ulusal sağlık güvenliği çerçevesinde küresel salgınlara hazırlık, müdahale ve sonrasında nasıl söylemler ile eylemler gerçekleştirdiği açıklanmıştır. Son olarak ABD'nin ulusal sağlık güvenliğini nasıl algıladığı, değişim ve sürekliliklerin neler olduğu ortaya konmuştur.

1. ULUSAL GÜVENLİK KAVRAMI

Güvenlik kavramı tarihte farklı anlamları karşılamak için kullanılmıştır. Arnold Wolfers güvenliği, tehlikenin yokluğu ve sahip olunan değerlere saldırıda bulunma korkusunun olmayışı olarak tanımlamıştır (Wolfers, 1952, ss. 481-502). Ulusal güvenlik kavramı ABD tarafından 1947'de "Ulusal Güvenlik

Yasası'' çerçevesinde oluşturulmuştur. Yasa'ya göre ordu ile diğer güvenlik kurumları arasında eş güdüm sağlanmak istenmiştir (Crabb, 1983, s. 12).

Richard Ullman; ulusal güvenliği, vatandaşların kısa veya uzun vadeli hayat standartlarını tehdit eden veya devletin yürütme organlarını, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının seçeneklerini daraltan eylemler olarak kabul etmiştir (Ullman, 1983, s.133). Ullman, tehditlerin etkisi üzerine durmuştur ancak neler olduğunu açıklamamıştır.

Anton Grizold, toplumsal ve doğal süreçlerin ulusal güvenliği etkilediğini iddia etmiştir. Ona göre siyasi, ekonomik ve sosyal faktörler devletlerin egemenliğini, toprak bütünlüğünü, nüfusunu, kalkınmasını etkilemiştir; bunların üstesinden gelmek için eşit ve adil bir ağ oluşturulmasını öne sürmüştür (Grizold, 1994, ss. 37-53). Grizold, ulusal güvenliği etkileyen birçok etmen olduğunu vurgulamış fakat açık bir öneride bulunmamıştır.

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle ulusal güvenlik kavramının içeriğinde genişleme meydana gelmiştir. Barry Buzan ve Kopenhag Okulu, güvenliğin sadece askerî tehditlerin üstesinden gelinerek sağlanamayacağını ekonomik, çevre ve sağlık gibi tehditlerin de devletlerin güvenliklerini olumsuz etkilediğini savunmuştur. Bu bakış açısı ulusal güvenliğe de yansımıştır (Buzan, Wæver ve Wilde, 1998, ss. 1-21). Buzan ve Okul'un bakış açısı ulusal güvenliğin içeriğini önemsizleştireceği gerekçesiyle eleştirilmiştir.

Shahar Hameiri ve Lee Jones, ulusal güvenliği geleneksel ve geleneksel olmayan tehditler çerçevesinde yeniden tanımlamıştır. Geleneksel tehditler içerisinde devletlerin kritik öneme sahip meseleler ve diğer devletlerle askerî ilişkileri yer almıştır. Geleneksel olmayan tehditler arasında iklim değişikliği ve küresel salgınları kabul etmiştirler (Hameiri ve Jones, 2013, ss. 462-473). Hameiri ve Jones, günümüz tehditlerinin çok boyutluluğundan dolayı böyle bir sınıflandırmaya gitmiştir. Ama ulusal güvenliğe ne ölçüde zarar verdiği üzerinde durulmamıştır.

Colin McInnes, sağlık tehditleri çerçevesinden ulusal güvenliği ele almıştır. McInnes göre uluslararası güvenlikte devlet merkezi konumdadır, tehditlerin bertaraf edilmesi ve güç maksimizasyonu için çıkarlar önemlidir. Askerî tehditlerle mücadelede vatandaşlarını ve kendisini korumak için güvenliğe ihtiyaç olduğunu savunmuştur (McInnes, 2015, ss. 8-10). McInnes, ulusal güvenliği bütüncül perspektiften tanımlamasına karşın nasıl olacağını açıklamamıştır.

21. yüzyılda ABD, değişen koşullar çerçevesinde ulusal güvenliğini yeniden tanımlama ihtiyacı duymuştur. Philip Zelikow, beş ana hat üzerinden ABD ulusal güvenliğini açıklamıştır. Bunlar coğrafya, ilkeler ve güç arasındaki bağ, uluslararası sistemin güvenliği, çok taraflılık ve tehditlerin zamana göre ele alınmasıdır. Ona göre coğrafya, önceden düşmanlar ve onların askerî güçleriyken günümüzde iklim değişikliği ve küresel salgınlar gibi tehditlerdir. İlkeler ve güç ilişkisi temelde güç ve ahlak dünyasının örtüştüğü ve gücün yanlıştan ayrılması şeklinde ele almıştır. Uluslararası sistemin güvenliğinde iş birliğine ihtiyaç olduğunu ve büyük güçler arasında sorumluluk paylaşılması gerektiğini öne sürmüştür. Çok taraflılık ulusal güvenlik meselelerinde koalisyon kurmak amacıyla oluşturulduğunu varsaymıştır. Tehditlerin zamana göre ele alınmasında geçmişte düşman kuvvetlerin gözle görüldüğünü ancak günümüzde küresel salgınlar ve iklim değişikliği gibi gözle görülemeyen tehditlerin de ulusal güvenliği etkilediğini iddia etmiştir (Zelikow, 2003, ss. 17-28). Zelikow'un tanımlaması ABD'nin ulusal güvenliğini günümüz güvenlik ortamında yaşanan değişimler nedeniyle yeniden tanımladığını göstermiştir.

Literatürdeki tanımlara baktığımızda ulusal güvenlik; devletlerin güvenlik ve savunma anlayışını etkilemiştir.

2. ULUSAL SAĞLIK GÜVENLİĞİ

Küresel salgınların ulusal güvenlik içerisinde değerlendirilmesi yakın geçmiş gibi gözükmesine rağmen salgınların tehdit kabul edilmesi milattan öncesine kadar dayandırılmıştır. 5. yüzyılda Atina şehir devletlerinde ortaya çıkan veba salgını kargaşa ve kaos yaratmış bunun sonucunda askerî önlemler alınmıştır. Benzer bir durum 14-15. yüzyıllar arasında tüm Avrupa'da etkisini gösteren kara vebada da yaşanmıştır (Price-Smith, 2009, ss. 33-40). Tarih boyunca küresel salgınlar ulusal güvenlik tehdidi olarak açıkça belirtilmese de geçmişte devletler vatandaşlarını ve kurumlarını koruyabilmek adına hastalıklara yakalanan insanları karantinada ve bir arada tutulması gibi güvenlik uygulamaları gerçekleştirmiştir (Baldwin, 2005, s. 2). Günümüzde küresel salgınlar hızlı yayılması ve ciddi güvenlik sorunları yaratması ulusal güvenlik içerisinde değerlendirilmesine sebep olmuştur.

Küresel salgınların günümüz güvenlik literatürüne kazandırılması Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle değişen tehdit algısı çerçevesinde gerçekleşmiştir. Askerî tehditlerin yanı sıra korku ve endişeyi tetikleyen sorunlarda güvenlik kapsamına alınmıştır. Sağlık tehditleri, güvenlik literatürüne 1994 BM Kalkınma Raporu'nda "insan güvenliği" çerçevesinde girmiştir. İnsan

güvenliğini etkileyen yedi unsur arasında sağlık da gösterilmiştir (UNDP, 1994, ss. 22-33). Sağlık tehditleri insan düzeyinde açıklanmıştır. Ancak 2000'de HIV/AIDS dünyayı etkisi altına almıştır; BMGK, salgını kontrol altına almak için özel oturum düzenlemiştir (Poku, 2013, ss. 523-526). Küresel salgınlar önce insan düzeyinde ardından uluslararası sistem düzeyinde kabul edilmiştir.

Ulusal sağlık güvenliği devlet düzeyiyle doğrudan ilintilidir. Küresel salgınlar ve ulusal sağlık güvenliği ilişkisine baktığımızda Colin McInnes ve Kelley Lee, kavramı üç açıdan ele almıştır. Devletlerin korumakla yükümlü olduğu vatandaşlarını olumsuz etkilediğini, sosyal bozulmayı arttırdığı, devletlerin istikrarını sarstığını, ekonomik gerilemeye katkıda bulunduğunu iddia etmişlerdir (McInnes ve Lee, 2012, ss. 150-151). McInnes ve Lee, küresel salgınların devletleri sosyal ve ekonomik olarak bozduğunu vurgulamış ancak askerî açıdan incelememiştir.

Yanzhong Huang, küresel salgınların ulusal güvenliğe etkisini dört faktör üzerinden açıklamıştır. Öncelikle askerî güç kapasitesini tehdit ettiği, ekonomileri ve siyasi kurumların işlevsizleştirdiği ve son olarak ayrımcılık ve dışlamayla bir bölge veya topluluğa karşı şiddet olaylarını tetiklediğini varsaymıştır (Huang, 2015, s. 86). Huang, ekonomik ve sosyal faktörleri ön planda tutmuş olmasına rağmen askerî güç kapasitesine olan etkisini açıklamamıştır.

Jane Evans, ulusal sağlık güvenliği ve küresel salgınlar arasındaki bağı bulaşıcı hastalıklar üzerinden oluşturmuştur. Küresel salgınların insanlar üzerinde kayda değer şekilde vaka ve ölüm sayılarına ulaşmasına neden olduğunu, devletlerin küresel salgınlara hazırlıkta sorun yaşaması durumunda biyoterörizm ve acil sağlık tehditlerine karşı savunmasız kaldığını, bulaşıcı hastalık kaynaklı küresel salgınların devletlerin savunmasını olumsuz etkileyerek tehditlere karşı yanıt verme kapasitesini sınırlandırdığını ileri sürmüştür (Evans, 2010, ss. 100-109). Evans, küresel salgınları bulaşıcı hastalıklar üzerinden incelemesi ekonomik ve sosyal tehditleri göz ardı etmesine neden olmuştur.

Stefan Elbe, ulusal sağlık güvenliğinde küresel salgınları biyolojik tehditler ve teknoloji üzerinden ele almıştır. Hükûmetlerin küresel salgınların yıkıcı etkisinin farkında olduğunu ve mücadele seviyelerini test etmek için simülasyonlar gerçekleştirdiklerini ve insanların zihninde yeni bir güvenlik tehdidine dönüştüğünü belirtmiştir. Bunlara ek olarak aşı ve ilaç teknolojilerinin ulusal sağlık güvenliğini olumlu etkilediğini ve dünyanın sadece askerî

tehditlere karşı değil aynı zamanda biyolojik tehditlere karşı da korunması gerektiğini savunmuştur (Elbe, 2015, ss. ix-36). Elbe, küresel salgınların sadece biyolojik tehdit boyutundan bakması askerî, ekonomik ve sosyal tehditleri dikkate almadığı için dar bir tanımlama olarak karşımıza çıkmıştır.

21. yüzyılda ABD'nin ulusal sağlık güvenliği stratejisinde 2001'de siyasi ve güvenlik bürokrasisine gerçekleştirilen şarbonlu mektup saldırısı etkili olmuştur. 2006 yılında çıkarılan yasayla küresel salgınlar, kimyasal, nükleer, biyolojik, radyolojik silahlar, biyoterörizm ulusal sağlık güvenliği kapsamına alınmıştır (Khan, 2011, ss. 953-956). ABD'nin ulusal sağlık güvenliği stratejisi karşılaşmış olduğu tehditler çerçevesinde oluşturulmuştur.

3. YÖNTEM

Süreç takibi, örnek olayları kullanarak olguların ortaya çıkış nedenlerini izlemeye yarayan bir yöntemdir. Nedenlerin ortaya çıkardığı sonuçlarda süreç ve neden arasındaki olup biteni açıklamak ve teori test etmek için kullanılmaktadır. Teoriyi test etmek için önce süreç belirlenir, izlenmeye başlanır ardından süreçte faaliyetlerde bulunan aktörlerin parçaları açığa çıkarılır ve sistematik işleyişine uygun şekilde operasyonel hâle getirilir (Beach, 2020, ss. 699-719).

Literatürde ABD ulusal güvenliğinde Süreç takibinin nasıl ele alındığına bakıldığında ilk olarak Richard B. Doyle, resmî raporların devletlerin yürüttükleri savunma ve güvenlik uygulamaları arasında uyumlu olup olmadığını söylem ve eylemlerinin nasıl olduğunu ABD'nin ulusal güvenlik stratejilerini 2002-2006 yılları arasındaki askerî ve savunma strateji belgeleri üzerinden incelemiştir (Doyle, 2007, ss. 624-629). Ancak belirli bir dönemi ve sadece belirli belgeleri dikkate almıştır.

Ronald Krebs, ulusal güvenliğin yaşananlar üzerine yorumlandığını ve nedensellikle meselelerin anlamlandırıldığını düzenli bir yapı ilişkisi ortaya çıkarıldığını iddia etmiştir. Güvenlik aktörlerinin ulusal güvenliği anlamada önemli olduğu, kavramın nerede ve nasıl ortaya çıktığı, baskın hâle geldiğini incelediği çalışmasında 1930 ve 2000 yılları arasında ABD'nin ulusal güvenlik tartışmalarını yaşanan olayların, eylemleri nasıl etkilediğini açıklamıştır (Krebs, 2015). Krebs, ulusal güvenliği geniş zamanda ve birçok olgu üzerinden incelemiştir.

Bu çalışma Süreç takip yöntemi genelleme sorulardan başlayarak örnek olaylar çerçevesinde teoriyi test etmek amacıyla kullanılmıştır. Küresel

salgınların nasıl bir ulusal güvenlik tehdidi olduğu ABD Başkanları ve ulusal güvenlik strateji belgeleri (USGB) dikkate alınarak süreçteki aktörlerin faaliyetleri SARS ve Kovid-19 küresel salgınları kapsamında incelenmiştir. Süreç ve sonuçtaki nedensel bağ ve farklılık ortaya konulmuştur.

4. ÖRNEK OLAYLAR

Ulusal sağlık güvenliğinde bulaşıcı hastalıklar ve küresel salgınlar önemli bir yer tutmuştur. SARS ve Kovid-19 küresel salgınları bilimsel olarak aynı genetik yapıdan gelmeleri nedeniyle seçilmiştir.

4.1. SARS Küresel Salgını

2002 yılında yarasalarda var olan korona virüsü misk kedilerini enfekte etmiştir. Hayvanlar arasında yayılan virüs tehlikenin başlangıç noktası olmuştur. Nefes, dışkı ve yiyecekler aracığıyla virüsün insanlara bulaşma ihtimali yükselmiştir. Korkulan olmuş ve Kasım 2002'de Çin'in Guangdong şehrinde insana ilk bulaşma gerçekleşmiştir. Bölgede kurulan canlı hayvan pazarları aracılığıyla insanlara geçtiği varsayılmıştır (Elbe, 2011, ss. 848-886). İlk resmî vaka 16 Kasım 2002'de Çin'in Foshan şehrindeki bir çiftçide görülmüştür fakat Çin virüsü hemen duyurmamış veya duyurmak istememiştir. Olay 31 Ocak 2003'te Çinli bir balıkçının hastanede çalışan otuza yakın hemşire ve doktora bulaştırmasıyla açığa çıkmış ve Çin, 10 Şubat 2003'te DSÖ'ye ülkede SARS virüsü olduğunu açıklamıştır (Potus_Geeks, 2020). Çin'in ardından ilk vakalar ABD'de New York'ta görülmüş ve bu kişinin kısa süre önce Singapur'dan döndüğü tespit edilmiştir (Miller, 2003). Daha sonra Hong Kong ve Kanada'ya yayılan virüs binlerce insana bulaşmıştır. DSÖ, Mart 2003'te acil önlem alınması gereken sağlık sorunu olarak ilan etmiştir (Fidler, 2004, s. 76). DSÖ, ayrıca küresel salgınla mücadele etmek için uluslararası çabaları koordine etmiş ve virüsün etkisinin yüksek olduğu bölgelere seyahat uyarıları ve kısıtlamaları yapılması yönünde karar beyan etmiştir (McInnes ve Lee, 2012, s. 28). SARS küresel salgını Mart ve Nisan 2003 arasında zirve yapmıştır. Nisan ayı sonlarında kontrol altına alınmaya başlanmıştır (WHO, 2003). DSÖ, Nisan 2004'te seyahat engellerini kaldırmıştır (BBC News, 2003).

SARS, 21. yüzyılda kısa sürede önemli zarar veren ilk küresel salgındır. SARS, sekiz bin otuz dokuzdan fazla kişiye bulaşmış ve sekiz yüz yedi kişinin ölümüne neden olmuştur. ABD'de yirmi yedi vaka görünmesine rağmen hiçbiri ölümle sonuçlanmamıştır. Temmuz 2003'te DSÖ küresel salgının kontrol altına alındığını açıklamıştır (WHO, 2003). 2004 yılı ilkbaharına kadar vakalar

bildirilmesine rağmen ölümle karşılaşılmamıştır. SARS küresel salgını, Asya kıtasında 2003'ün ikinci çeyreğinde altmış milyar dolar harcama ve iş kaybına sebep olmuştur (McInnes ve Lee, 2012, s. 132). Bu süreçte ABD'nin ulusal sağlık güvenliğini nasıl düzenlediğini anlamak için önce George W. Bush'un küresel salgın sırasındaki söylemleri ardından 2002 UGSB sağlık tehditlerinin nasıl ele alındığı incelenmiştir.

4.1.1. George W. Bush ve SARS Küresel Salgını Söylemleri

ABD'de SARS küresel salgınında ilk vaka Şubat 2003'te tespit edilmiş ardından George W. Bush hükûmeti önlemler almaya başlamıştır. Kanada'nın küresel salgından olumsuz etkilenmesi süreci hızlandırmıştır. Nisan 2003'te hükûmet, ''Hong Kong ve Guangdong'daki konsolos çalışanlarını geri çağırmış ve ABD vatandaşlarının bölgeye seyahat etmemelerini'' açıklamıştır (WHO, 2006). Özellikle sınır devleti Kanada'daki virüsün varlığı ABD ulusal sağlık güvenliği için doğrudan tehdit algılanmıştır. Nisan 2003'te Bush, "SARS virüsünün acil önlem alınması gereken bulaşıcı hastalıklar listesine girmesine" karar vermiştir (WHO, 2006, s. 27). SARS virüsü damlacık ve solonum yoluyla insandan insana bulaşma olasılığı yüksek olduğu ve ciddi sağlık sorunları yaratma ihtimaline karşı böyle bir söylemde bulunulmuştur. Karara ek olarak "SARS virüsü taşıyan kişilere karşı karantina uygulanması" emri verilmiştir (Miller, 2003). Küresel salgınların ani ve olumsuz etkilerini en aza indirmek için böyle bir söylem seçilmiştir.

Bush yönetimi küresel salgının, ''dünya ekonomisini olumsuz etkilerinin farkında olarak kongreden on altı milyar dolar talep etmiştir'' (Potus_Geeks, 2020). Özellikle Kanada'nın küresel salgından önemli ölçüde olumsuz etkilenmesi sonucu çıkan bir paket olarak yorumlanmıştır. Ayrıca dünya ekonomisini olumsuz etkilenmesinden endişelenen Bush hükûmeti gelişmeleri düzenli takip etmiştir.

Bush hükûmeti küresel salgınla mücadele için virüsün ortaya çıktığı bölgede engelleme stratejisi belirlemiştir. Bu kapsamda Asya Pasifik Ekonomik İş Birliği (APEC) girişimiyle küresel sağlık tehditleriyle mücadele için izlenmesi gereken yol haritası oluşturulmuştur. SARS'tan çıkarılan dersler başlığı altında 2001 şarbon saldırıları gibi veya doğal ortaya çıkan küresel salgınları tespit etmek, önlemek ve eş güdümlü yanıtlar vermek için APEC'e üye devletlerin sağlık tehditlerine karşı hazırlıklı olması, sağlık sistemlerini geliştirmesi gerektiği vurgulanmıştır. Anlaşma çerçevesinde üye devletlerin liderleri "hastalık izleme, biyolojik patojenlerin güvenliği, biyolojik malzemeler ve

ekipmanların denetimi, biyoteknoloji, biyoterörizmle mücadele, aşı ve ilaç teknolojisi geliştirme" kararı almıştır (White House Archive, 2003). ABD ve APEC arasındaki iş birliğiyle ortaya çıkabilecek küresel salgınlar önlenmek istenmiştir.

4.1.2. 2002 ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi ve Küresel Salgınlar (Eylem)

2002 UGSB hazırlandığında SARS küresel salgını henüz başlamamıştır. Belge, küresel salgınlara hazırlık özelliği taşımıştır. ABD'nin küresel salgınla karşılaşması durumunda neler yapması gerektiği açıklanmıştır. İlk olarak uluslararası ticaretin yarattığı rekabet ortamından dolayı ''Avrupa Birliği, Kanada ve Meksika gibi müttefiklerimizle çiftlik ve hayvan kaynaklı biyolojik tehditlerle mücadele etmek için sağlık düzenlemelerinin yapılması için çaba sarf edildiği'' belirtilmiştir (SPUS, 2002: 19). Bir yıl öncesinde ABD'nin üst düzey yöneticilerine şarbonlu mektup saldırısı yaşanmasından dolayı böyle bir tutum gerçekleştirilmiştir. Saldırı, ABD'nin biyolojik silahlara karşı savunmasız olduğunu göstermiştir.

Belge, küresel salgınları ekonomik kalkınmanın önünde engel olarak görmüştür. Engelin üstesinden gelmek için kalkınma yardımları yapılması ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesinin altı çizilmiştir. Bu çerçevede ''HIV/AIDS, yetersiz beslenme, temiz suya erişim eksikliği nedeniyle az gelişmiş devletlere hibeler'' sağlanmıştır (SPUS, 2002: 22). ABD küresel salgınlarla mücadeleyi sadece kendi sınırları içerisinde değil uluslararası anlamda ele almıştır. Diğer bölgelerde ortaya çıkabilecek sağlık tehditlerine karşı ortak mücadele yöntemini seçmiştir.

''HIV/AIDS, Sıtma, Tüberküloz gibi küresel salgınlar ulusal sağlık güvenliği için tehdit'' olarak tanımlanmıştır (SPUS, 2002: 23). Bulaşıcı hastalıkların tehdit algılanması ABD ve küresel kalkınma açısından kritik öneme sahiptir. Çünkü sağlık tehditlerinin uzun vadedeki olumsuz etkilerine dikkat çekilmiştir.

ABD küresel salgınlarla mücadelesini insani yardımlar üzerine oluşturmuştur. Gelişmiş devletlerin mali destek sağlayarak küresel salgınları önleme ve kontrol altına alabileceğini, sağlık sistemlerini ve alt yapılarını güçlendirebileceği belirtilmiştir. ABD, insani yardımları uygularken uluslararası kuruluşlarla iş birliği içerisinde hareket etmeye çaba göstermiştir. Bu bağlamda BM öncülüğünde HIV/AIDS küresel fonu oluşturulmuştur. ABD, benzer durumun küresel salgınlar için de uygulanabileceğini iddia etmiştir. Belgede,

"ABD, sağlık tehditleriyle mücadelede dünyadaki en büyük bağışçısı olmasının yanı sıra ikinci sıradaki bağışçıdan iki kat fazla katkıda bulunmuştur" (SPUS, 2002: 23) ifadesine yer verilmiştir. Az gelişmiş devletlerin ABD ulusal sağlık güvenliği için kısa ve uzun vadeli tehditler oluşturmasından dolayı duruma dikkat çekilmiştir.

SARS küresel salgınının ortaya çıktığı Çin ve ABD ilişkilerine baktığımızda Bush, Çin'i potansiyel rakip olarak konumlandırmıştır ancak ortak çıkarlar doğrultusunda iş birliğinin sürdürülmesi ve ekonomik ilişkilerin ilerletilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Wenzao, 2004, s. 409). ABD, o dönemde kendisini büyük güç kabul ederken Çin'i gelişmekte olan güç görmüştür bu yüzden Çin, ABD için potansiyel rakip algılanmıştır (Wenzao, 2004, ss. 410-413). İki devlet arasındaki ilişkiler bu çerçevede devam ederken Çin, ABD ulusal sağlık güvenliği için tehdit kabul edilmiştir. Ancak ABD, ilişkilerin uluslararası kurallar çerçevesinde ilerlemesi gerektiğini vurgulamıştır. Dönemin Çin Hastalık Kontrol Merkezi Direktörü Li Liming, ''Tıbbi sistemlerimiz ve kitle iletişim araçlarımız arasında eş güdümsüzlük yaşandı ve herkesten özür dileriz'' açıklamasında bulunmuştur (Miller, 2003). Bu özür, ABD'nin Çin'i potansiyel rakip görmesinden dolayı yeterli olmuştur.

4.2. Kovid-19 Küresel Salgını

SARS küresel salgını 2002 yılında korona virüsten dolayı yaşanmıştır. Virüs kontrol altına alınsa da Aralık 2019'da Çinli yetkililer DSÖ'ye korona virüs vakalarını bildirmiştir. Ocak 2020'de Çin Araştırma Merkezi virüsün Wuhan şehrinde yaban deniz ürünleri satan bir pazarda tespit etmiş ve buradan yayıldığını açıklamıştır (Alam vd., 2022, s. 1). Kovid-19 küresel salgını, SARS küresel salgınından yaklaşık yirmi yıl sonra bu sefer daha bulaşıcı ve öldürücü şekilde etkisini göstermiştir. Mart 2020'de DSÖ, Kovid-19'u küresel salgın ilan etmiş ve küresel sağlık için acil durum teşkil eden hastalık olarak tanımlamıştır (Anttiroiko, 2021, ss. 1-7). Küresel salgın sosyal, ekonomik ve güvenlik açıdan önlem alınması gereken zorunlu bir hâle dönüşmüştür. Ancak küresel salgın DSÖ tarafından Mayıs 2023'te acil durum teşkil etmeyen hastalık olarak açıklanmıştır (BBC, 2023). Bu süreçte tüm dünyayı etkisi altına almış ve 21. yüzyılda dünyanın şimdiye kadar deneyimlediği en etkili küresel salgın olarak sonlanmıştır. Virüs dünyanın dört bir yanına yayılmış ve yedi yüz yetmiş beş milyon kişiye bulaşmış ve yedi milyon insanın ölmesine sebep olmuştur (WHO, t.y.).

ABD'de ilk vaka 20 Ocak 2020'de Çin'deki akrabalarını ziyaretten dönen bir vatandaşında belirlenmiştir (U.S. Department of Defense, 2020). Ayın sonunda Trump, küresel salgını ulusal sağlık güvenliğini tehdit eden acil durum olarak ilan etmiş ve Çin'e karşı seyahat kısıtlaması ve uçuş yasağı getirmiştir (Eban, 2020). Küresel salgın, ABD'de etkisini 2023 yılı sonlarına kadar hissettirmiştir. Ayrıca ABD, bu süreçte tüm varyantlardan ağır şekilde etkilenerek küresel salgının merkezi konumundaki yerini kaybetmemiştir. ABD, yüz üç milyon vaka ile dünya genelinde en çok vaka ve bir milyon iki yüz bin ölümle en fazla vatandaşını kaybeden devlet olarak karşımıza çıkmıştır (WHO, t.y.). Kovid-19 küresel salgını karşısında ABD'nin ulusal sağlık güvenliğini nasıl biçimlendirdiğini anlamak için önce Trump ve Biden'ın küresel salgın sırasındaki söylemleri ardından 2017 ve 2022 UGSB'leri incelenmiştir.

4.2.1. Donald Trump ve Joe Biden'ın Kovid-19 Küresel Salgını Söylemleri

Ocak 2020'de ilk vakanın görülmesinin ardından Trump hükûmeti küresel salgınla mücadele için kararlar almıştır. "Çin virüsüyle mücadelede diğer devletlerden iyi durumdayız. ABD'yi (ve beni) kötü göstermek için çalışıyorlar!" (Trump, Mart 2020) açıklamasıyla Trump, Kovid-19 salgınını "Çin virüsü" olarak tanımlamıştır. Kovid-19 küresel salgını Çin'de ortaya çıkmasından dolayı böyle bir tanımlama yapmıştır. Çin'e seyahat kısıtlaması da getiren hükûmet küresel salgını önlemek için böyle bir söylem gerçekleştirmiştir.

Trump hükûmetinin küresel salgınla mücadele yöntemine baktığımızda "Mart ve Mayıs 2020 arasında hastaneye kaldırılan iki bin beş yüz kırk hastadan, tek başına hidroksiklorokin ile tedavi edilenlerin yüzde on üçünün, hidroksiklorokinle tedavi edilmeyenlerin yüzde yirmi altısına kıyasla öldüğü belirlenmiştir" (Trump, Temmuz 2020) ifadesiyle Trump, hidroksiklorokin tedavisini küresel salgınla mücadele yöntemi görmüş ancak ABD tıp uzmanları, DSÖ ve diğer uluslararası sağlık kuruluşlar tarafından desteklenmemiştir.

Trump, "Grip mevsimi yaklaşıyor! Her yıl birçok insan grip aşısına rağmen ölüyor. Devletimizi kapatacak mıyız? Hayır, bununla yaşamayı öğrendik, Kovid-19 çoğu hastalıktan çok daha az ölümcül!" olduğunu bildirmiştir (Trump, Ekim 2020). Kovid-19'u ulusal sağlık güvenliği için tehdit görmemiş aksine her yıl yaşanan grip olarak kabul etmiş ve grip aşısı olunmasına rağmen insanların öldüğünü vurgulamıştır. Küresel salgınla mücadelede aşıyı etkisiz kabul etmiştir. Trump'ın bu açıklamaları esnasında Kovid-19 salgını mutasyona uğramış, daha bulaşıcı ve ölümcül varyantlarla dünyayı etkisi altına almıştır.

ABD, Kovid-19 küresel salgınından olumsuz etkilenen devletlerden biri olmuştur.

Trump hükûmeti küresel salgınlarla mücadele de uluslararası sağlık kuruluşlarıyla ortak hareket etmemiştir. Trump, ‘‘DSÖ, haklı olduğumu kabul etti. Sokağa çıkma yasakları tüm dünyayı öldürüyor. Tedavi, sorunun kendisinden daha kötü olamaz’’ diye savunmuştur (Trump, Ekim 2020). Trump, DSÖ’yü küresel salgınla mücadelede etkisiz bir kuruluş olduğunu ve ABD’nin kuruluşa mali yardımları azaltacağını çoğu kez açıklamıştır. DSÖ ve diğer uluslararası sağlık kurumlarının virüsün bulaşıcılığını azaltmak için önerdiği sokağa çıkma yasaklarını da ABD ekonomisini olumsuz etkilediğini düşünmüştür.

2020 ABD başkanlık seçimlerini Joe Biden kazanmıştır. Biden hükûmeti başa geldiğinde aşı keşfedilmiş ve çoğu devlet aşı programları çerçevesinde vatandaşlarını aşılamaya başlamıştır. Biden hükûmeti yaş veya meslek grubu gibi herhangi bir kısıtlama getirmeksizin aşı programını uygulamaya koymuştur. ‘‘Kovid-19, sekiz yüz bin Amerikalının ölümüne neden oldu ve kaybettiğimiz herkese dua etmeliyiz. Lütfen aşı olun. Kovid-19’u birlikte yeneceğiz’’ (Biden, Aralık 2021) söylemiyle Biden, küresel salgında ölümlerin çok yüksek olduğunu ve küresel salgınla mücadelenin merkezine aşının yer alması gerektiğini vurgulamıştır. ‘‘Aşılanmamışsanız Kovid-19’dan hastalanma ve ölme riskiniz daha yüksektir’’ (Biden, Aralık 2021) söylemiyle bu durumu desteklemiştir. Biden, bu söylemleriyle aşı olunması durumunda ölümlerin azalacağını ve küresel salgının durdurulabileceğini belirtmiştir.

Biden, ‘‘Omikron ile mücadele etmek için gerekli önlemleri aldım’’ (Biden, Aralık 2021) söylemiyle ABD genelinde sağlık eylem planı oluşturarak eş güdümlü bir mücadele gerçekleştirmek istemiştir. Aynı zamanda DSÖ’nün isimlendirdiği varyantlara sadık kalmıştır.

Biden, Kovid-19 küresel salgınını ‘‘ABD’nin şimdiye kadar karşılaştığı en zorlu sağlık sorunlarından biri’’ olarak tanımlamıştır (Biden, Ocak 2022). Biden, Kovid-19’u ulusal sağlık güvenliği için en önemli tehdit kabul etmiştir. Söylemlerini ona göre oluşturmuştur.

Küresel salgının ekonomik etkilerine de dikkat çeken Biden ‘‘Kovid-19’u kontrol altına almamız, ekonomimizi rayına oturtmamıza yardımcı olacaktır’’ (Biden, Nisan 2022) açıklamasıyla ekonomik zorlukla mücadele önerisinde bulunmuştur. Küresel salgının yaratmış olduğu ekonomik hasarın üstesinden

gelinmesi için ABD ve diğer ekonomilerin ortak hareket etmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Kovid-19 döneminde tedarik zincirlerindeki sorun ABD ve dünya ekonomisinin bozulmasına neden olduğunu savunmuştur. Biden hükûmeti ekonomilerin düzelmesi için küresel salgının son ermesi üzerine söylemlerini oluşturmuştur.

4.2.2. 2017 ve 2022 ABD Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinde Küresel Salgınlar (Eylem)

2017'de Trump döneminde hazırlanan UGSB'ye baktığımızda küresel salgınlara nasıl hazırlanılması gerektiği açıklanmıştır. Küresel salgınlar, biyolojik tehdit olarak ele alınmıştır. Biyolojik tehditlerle mücadele de üç yöntem belirlenmiştir; bunlar "tanımlama, kontrol altına alma ve müdahale etmektir" (SPUS, 2017: 9). Küresel salgınların üstesinden gelmek için öncelikle virüs veya hastalık tespit edilmeli, sağlık sistemleri geliştirilmeli ve diğer devletlerle iş birliği yapıp küresel sağlık güvenliği güçlendirilmeli ve laboratuvar güvenliği sağlanmalı, acil müdahale ve tıbbi bakım koordinasyonu sağlanmalı gibi konular üzerinde durulmuştur. Trump'ın söylemlerinde küresel salgınlar mevsimsel griple eş değer görülmesine rağmen UGSB'de ulusal sağlık güvenliği çerçevesinde ele alınmıştır.

Belgede, "Vergiler, sağlık sigortaları ve ilaç maliyetleri arttığından" söz edilmiştir (SPUS, 2017: 18). Küresel salgınlar ve ekonomik sorunlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur. Küresel salgınların toplumun refahını tehdit ettiği için ulusal sağlık güvenliği kapsamında değerlendirilmiştir. Küresel salgınlar insanlar, toplumlar ve devletler üzerinde ekonomik açıdan olumsuz etki oluşturmuştur.

"ABD, insan kaynaklı küresel salgınlar veya doğal afetlere karşı uluslararası müdahalelerde ihtiyaç sahiplerine uzmanlığını sunacaktır" yorumuna yer verilmiştir. (SPUS, 2017: 42). Belge, küresel salgınların meydana gelme ihtimalini göz önünde bulundurmuş ve doğal afetler kapsamında kabul edilmiştir.

Trump dönemi, Çin ilişkilerine baktığımızda ticaret, savunma, teknoloji, güvenlik alanlarında yaptırımlar ve denetlemeler arttırılmıştır; Trump'ın ulusal güvenlik danışmanı Herbert McMaster; Çin'i uluslararası düzenin altını oyan ülke olarak tanımlamıştır fakat buna rağmen iki devlet arasındaki ilişkilerin devam etmesi gerektiğini vurgulamıştır (Khoo, 2021, ss. 2-5). İş birliği ön plana çıkarılmaya çalışılsa da Trump dönemi Çin ilişkileri rekabet üzerine oluşmuştur.

Trump hükûmetinin rekabetçi tutumuna karşı Çin, ilişkilerin Soğuk Savaş mantığı üzerinden yürütülmemesi gerektiğini açıklamıştır (Khoo, 2021, ss. 2-5). ABD ve Çin arasındaki rekabet daha önceki dönemlerde de olmasına rağmen Trump döneminde daha belirginleşmiştir (Sokołowski, 2021, ss. 97-113).

Biden hükûmeti tarafından hazırlanan 2022 UGSB'ye baktığımızda hazırlandığı sırada küresel salgın devam etmiştir. Küresel salgınlara hazırlıklı olmayı ve ortaya çıkabilecek tehditlerle mücadele ele alınmıştır. Belgede; Amerika kıtası sağlık ve dayanıklılık eylem planı oluşturulduğu, Orta Amerika ve Karayip devletleriyle sağlık tehditlerine karşı mücadele başlatıldığı, Hint-Pasifik ve Afrika'da aşı programları yürütüldüğü şeklinde ifadelere yer verilmiştir (SPUS, 2022, ss. 17-40). Belge, ABD'nin küresel salgınlarla mücadele yöntemi olarak uluslararası iş birliğine vurgu yapmış ve insani yardımların altını çizmiştir.

Biden dönemi dış politikası müttefikler ve ortaklarla iş birliği içerisinde uluslararası kuralları aşındıran devletlerin sınırlandırılması üzerine kurulmuştur. ABD, çok taraflılık çerçevesinde Çin ile küresel salgınlar, iklim değişikliği gibi tehditlere karşı ortak çıkarlar üzerinden ilişkilerini yürütmek istediğini vurgulamıştır (Zaki ve Sahide, 2023, ss. 1-17). Biden, Çin'in uluslararası kurallar çerçevesinde hareket etmesini istemiştir. 2022 UGSB'de, "Çin, dünya ekonomisinin merkezinde ve sağlık tehditlerini etkilemektedir" (SPUS, 2022: 24) ifadesine yer verilmiştir. Biden, Kovid-19 söylemlerinde Çin'i tehdit olarak kabul etmemesine rağmen belgede açık şekilde ulusal sağlık güvenliği için tehdit kabul edilmiştir.

Belgede ABD'nin ulusal sağlık güvenliği "herkes aşı olana kadar kimsenin güvende olamayacağının farkındayız" (SPUS, 2022: 28) sözleriyle ulusal sağlık güvenliğini sağlamak için en etkin yöntemin aşı olduğu vurgulanmıştır.

Küresel salgınlarla mücadele için belgede biyolojik silahların altı çizilmiştir. "Küresel salgınları tespit etme, tanımlama ve önleme dahil olmak üzere kasıtlı veya doğal yollarla ortaya çıkan biyolojik tehditlerin riskleriyle mücadele edeceğiz" (SPUS, 2022: 29) açıklamasının yer aldığı belgede, Uluslararası Biyolojik Silahlar Sözleşmesi'nin yenilenmesi gerektiği, mevcut durumun küresel salgınları önleme ve müdahalede yetersiz kaldığı belirtilmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışma ABD'nin küresel salgınları nasıl bir ulusal sağlık güvenliği tehdidi olarak algıladığı SARS ve Kovid-19 küresel salgınları çerçevesinde

incelemiştir. Söylem ve eylemlerindeki süreklilik ve değişimlerin neler olduğu ortaya konmuştur. Aşağıda elde edilen bulgular çerçevesinde tartışılmıştır:

Tablo-1. ABD Başkanlarının Küresel Salgın Söylemleri

SARS	KOVİD-19	
George W. Bush	Donald J. Trump	Joe Biden
ABD vatandaşları Çin'den çıkarılmış ve seyahat kısıtlaması getirmiştir.	Çin virüsü olarak tanımlamıştır.	Bilimsel kanıtlara dayanarak virüsle mücadele etmiştir.
Bulaşıcı hastalıklar kapsamında küresel salgın planı oluşturmuştur.	Bilimsel kanıtı bulunmayan ilaçların kullanılmasını önermiştir.	Küresel salgının üstesinden gelmek için aşı programı oluşturmuştur.
ABD ve dünya ekonomisi için tehdit kabul etmiştir.	Küresel salgını, mevsimsel grip olarak görmüştür.	Ulusal güvenliği tehdit eden en büyük düşman kabul etmiştir.
APEC üyesi devletlerle küresel salgınlara hazırlık, önleme ve müdahale planı hazırlamıştır.	Sokağa çıkma yasaklarının gereksiz olduğu ve ABD ekonomisini sarsmak için yapıldığını savunmuştur.	ABD ekonomisindeki sarsıntı ancak küresel salgının kontrol altına alınmasıyla mümkündür.
Cumhuriyetçi Parti		Demokrat Parti

Küresel salgınlar sırasında görevde olan ABD Başkanlarının söylemlerine baktığımızda Trump, Kovid-19'u Çin virüsü olarak tanımlamıştır. Bush ve Biden söylemlerinde küresel salgınları DSÖ ve bilimsel uzmanların uyarılarına dikkate ederek tanımlama yolunu seçmiştir. Burada hem partiler arasında hem de Cumhuriyetçi parti içerisinde söylemlerde farklılıklar göze çarpmıştır.

Söylemlerde dikkate çeken diğer bir husus Trump küresel salgınları ABD ekonomisi için tehdit kabul ederken Bush ve Biden, ABD ve dünya ekonomisi için tehlike görmüştür. Çünkü Trump, Amerika'yı ''yeniden büyük yap'' anlayışı çerçevesinde ABD'yi önceliklendirmiştir.

Başkanların söylemlerinde küresel salgınlar; Bush'ta bulaşıcı hastalıklar, Trump'ta mevsimsel grip, Biden'da ulusal sağlık güvenliği çerçevesinde ele alınmıştır. Burada Demokrat ve Cumhuriyetçi Parti içerisinde söylemlerde farklılıkların olduğu görülmüştür. Bush, SARS küresel salgını kısa sürede kontrol altına alınmasından dolayı bulaşıcı hastalık önlemleri uygulamıştır. Trump, Kovid-19 küresel salgınına mevsimsel grip tedbirleri almıştır. Biden, salgının ABD'de yaratmış olduğu yıkımdan dolayı ulusal sağlık güvenliği kapsamında üstesinden gelmeye çalışmıştır.

Son olarak başkanların küresel salgınlarla mücadele yöntemlerine baktığımızda Bush ve Biden "biz" söylemiyle toplumun tüm kesimlerini kapsamıştır. Trump, "ben" merkezli kendi iktidarını konsolide eden tehdit algısı oluşturmuştur.

Tablo-2. Ulusal Güvenlik Strateji Belgelerinde Küresel Salgınlar

SARS	KOVİD-19	
SPUS 2002	SPUS 2017	SPUS 2022
ABD, sağlık tehditlerine rağmen Çin ile yapıcı bir ilişki kurmak istemiştir.	Küresel salgınları tespit ve müdahale etmiş, kontrol (sağlık sistemleri, laboratuvar güvenliği, tıbbi yardım) altına almıştır.	Çin, küresel sağlık başta olmak üzere ortak sorunlar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.
Tüberküloz ve Sıtmada ilaçlara erişimdeki adaletsizlik temel sebeptir.	Ulusal güvenliğimiz için kritik sağlık altyapımızı ve dayanıklılığını artırmak gereklidir.	Küresel salgınları önleme, hazırlık ve müdahale için devletler ve uluslararası kurumlarla iş birliği yapmıştır.
ABD, insani yardımlarla ekonomik kalkınmayı desteklemiş ve sağlık, beslenme, temiz suya erişim için çalışmıştır.	Sağlık sigortası ve reçeteli ilaç maliyetleri artmıştır.	Tedarik zincirlerimizin yetersizliği ve eşitsizliği gıdaya erişimi zayıflattı, insani yardım ihtiyacını artmıştır.
Küresel salgınlardan etkilenen devletlerin hasarlarını karşılamak için ABD küresel kalkınmanın en büyük bağışçısıdır.	ABD, doğal afetlere karşı ihtiyaç sahiplerine uzmanlığımızı sunmaya devam etmiştir.	Ortaklarımız ve müttefiklerimizle, Biyolojik Silahlar Sözleşmesi güçlendirilmelidir.
Cumhuriyetçi Parti		Demokrat Parti

Çalışma, sağlık tehditleri kapsamında küresel salgınların belgelerde nasıl ele alındığını incelemiştir.

Küresel salgın dönemlerinde (2002 ve 2022) hazırlanan belgelere baktığımızda Çin, açık şekilde ulusal sağlık güvenliği tehdidi olduğu dile getirilmiştir. 2017'de biyolojik tehditlerin ortaya çıktığı bölgeler olarak söz edilmiştir. Burada Cumhuriyetçi ve Demokrat Partiler arasında ortak bir anlayış benimsenmiştir.

Küresel salgınlar, Kovid-19 küresel salgını sırasında hazırlanan belgelerde (2017 ve 2022) biyolojik silah olduğu belirtilmiştir. SARS küresel salgınında

küresel kalkınmanın önündeki engel olarak açıklanmıştır. Belgelerde küresel salgınların yarattığı etki sebebiyle tehdit seviyesinde farklılıklar bulunmuştur.

Belgelerde, ABD'nin küresel salgınlarla mücadelesine baktığımızda hem Cumhuriyetçiler hem de Demokratlar insani yardım çerçevesinde değerlendirmiştir. Ancak 2002'de kalkınma, 2017'de afetler ve 2022'de biyolojik tehditlerden korunma çerçevesinde yardımlar gerçekleştirilmiştir.

Küresel salgınların zaman içerisinde ulusal güvenlik için daha ciddi tehditler oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Belgelerde ulusal sağlık güvenliğini tehdit eden ve küresel salgınlara neden olarak 2002'de bulaşıcı hastalıklar, 2017'de sağlık sistemlerinin zayıflığı ve 2022'de aşı ve ilaç teknolojisinin yetersizliği gösterilmiştir. Küresel salgınların ABD ulusal güvenliğini doğrudan tehdit ettiği vurgulanmış ve ulusal sağlık güvenliği çerçevesinde değerlendirilmiştir. Küresel salgınlar, ABD ve dünya ekonomisini sekteye uğrattığının altı çizilmiştir. Bush, Çin'i potansiyel rakip; Trump, doğrudan rakip; Biden, dost ve müttefiklerin desteğiyle sınırlandırılması gereken rakip olarak tanımlamıştır. Başkanlar Çin'e karşı ortak tutumları olmasına rağmen değişimler ve dönüşümler yaşanmıştır. 2002'de SARS küresel salgını ortaya çıktığında ABD kendisini uluslararası sistemde büyük güç addetmiştir. Ancak Çin'in ekonomik ve askerî açıdan geliştiğinin farkında olup potansiyel rakip güç olarak belirtmiştir. 2017'de Trump döneminde Çin, ekonomik açıdan büyük güç durumuna yükselmiştir. Trump'ın güç temelli dış politikasında Çin, doğrudan rakip kabul edilmiştir. 2022'de Çin, kendisini ekonomik ve askerî açıdan büyük güç olarak konumlandırmıştır. Biden hükûmeti dış politikada çok taraflılığı benimsemesine rağmen Çin'den sınırlandırılması gereken rakip şeklinde söz etmiştir. Bush ve Trump Çin'i rakip güç, Biden ise sınırlandırılması gereken rakip olarak görmüştür. Sonuç olarak Çin, ABD ulusal sağlık güvenliği için tehdit oluşturduğu ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

Alam, M., Fawzil, A. M., Islam, M., Said, J. (2022). Impacts of COVID-19 pandemic on national security issues: Indonesia as a case study. Security Journal, 35(4), 1067-1086.

Anttiroiko, A. V. (2021). Successful government responses to the pandemic: contextualizing national and urban responses to the COVID-19 outbreak in East and West. International Journal of E-Planning Research, 10(2), 1-17.

Baldwin, D. A. (2005). The Concept of Security. P. F. Diehl. (Ed.), War (ss. 1-24). London: SAGE Publication.

BBC News. (2003). Toronto travel warning lifted. Erişim tarihi: 26 Nisan 2024, http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/2986679.stm

BBC News Türkçe. (2023). Dünya Sağlık Örgütü: Covid-19 küresel acil durumu sona erdi. Erişim tarihi: 27 Nisan 2024, https://www.bbc.com/turkce/articles/cv2k804x19ro

Beach, D. (2020). Process tracing method. C. Wagemann, A. Goerres, M.B. Siewert. (Ed.), Handbuch methoden der politikwissenschaft (ss. 699-719). Wiesbaden: Springer.

Biden, J. (15 Aralık 2021). Twitter, Erişim tarihi: 7 Mayıs 2024, https://twitter.com/potus/status/1470928804470210560

Biden, J. (23 Aralık 2021). Twitter, Erişim tarihi: 7 Mayıs 2024, https://twitter.com/POTUS/status/1474020545754763264

Biden, J. (15 Ocak 2022). Twitter, Erişim tarihi: 7 Mayıs 2024, https://twitter.com/POTUS/status/1482369069118476289

Biden, J. (5 Nisan 2022). Twitter, Erişim tarihi: 7 Mayıs 2024, https://twitter.com/POTUS/status/1511413581983756296

Buzan, B., Waever, O., ve de Wilde, J. (1998). Security: a new for analysis. London: Lynne Rienner.

Crabb, C.V. (1983). American foreign policy in the nuclear age. New York: Horper & Row.

Donohue, L.K. (2011). The Limits of national security. American Criminal Law Review, 48, 1573-1756.

Doyle, R. (2007). The U.S. national security strategy: policy, process, problems.

Public Administration Review, 67(4), 624-629.

Eban, K. (2020, 5 Nisan). As Trump administration debated travel restrictions, thousands streamed in from China. Erişim tarihi: 29 Nisan 2024, https://www.reuters.com/article/idUSKBN21N0GE/

Elbe, S. (2011). Pandemics on the radar screen: health security, infectious disease and the medicalisation of insecurity. Political Studies, 59, 848-866.

Elbe S. (2015). Pandemic, pills, and politics governing global health security. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Evans, J. (2010). Pandemics and national security. Global Security Studies, 1(1), 100-109.

Fidler, D. (2004). SARS, governance and the globalization of disease. Palgrave: Macmillan.

Grizold, A. (1994). The Concept of national security in the contemporary world. International Journal of World Peace, 11(3), 37-53.

Hameiri, S. ve Jones, L. (2013). The Politics and governance of non-traditional security. International Studies Quarterly, 57(3), 462-473.

Holmes, H. R. (2014). What is national security. Erişim tarihi: 5 Ekim 2024, https://www.heritage.org/military-strength-essays/2015-essays/what-national-security, 17-26.

Huang, Y. (2015). Pandemics and security, S. Rushton ve J. Youde. (Ed.), Routledge handbook of global health security (ss. 83-91). New York: Routledge.

Khan, A.S. (2011). Public health preparedness and response in the USA since 9/11: a national health security imperative. Lancet, 378 (9794), 953-956.

Khoo, N. (2021). The Trump administration and the United States China engagement policy. National Security Journal, 3(2), 1-19.

Krebs, R. (2015). Narrative and the making of US national security. Cambridge: Cambridge University Press.

McInnes C. ve Lee K. (2012). Global health and international relations. Cambridge: Polity Press.

McInnes, C. (2015). The Many meaning of health security. S. Rushton ve J Youde. (Ed.), Routledge handbook of global health security (ss.7-17). New York: Routledge.

Miller, A. (2003, 5 Nisan). Bush oks forced SARS quarantine. Erişim tarihi: 30 Nisan 2024, https://nypost.com/2003/04/05/bush-oks-forced-sars-quarantine/

Poku, N. (2013). HIV/AIDS, state fragility, and United Nations Security Council

Resolution 1308: a view from Africa. International Peacekeeping, 20(4), 521-535.

Potus Geeks. (2020, 5 Nisan). Past Pandemic: George W. Bush and the 2003 SARS Outbreak. Erişim tarihi: 3 Mayıs 2024, https://potus-geeks.livejournal.com/1195894.html

SEAL of the President of the United States/SPUS. (2002). The National Security Strategy of the United States of America. Erişim tarihi: 18 Mayıs 2024, https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss2002.pdf?ver=oyVN99aEnrAWijAc_O5eiQ%3d%3d, 1-35.

SEAL of the President of the United States/SPUS. (2017). The National Security Strategy of the United States of America. Erişim tarihi: 22 Mayıs 2024, https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2017.pdf?ver=CnFwURrw09pJ0q5EogFpwg%3d%3d, 1-68.

SEAL of the President of the United States/SPUS. (2022). The National Security Strategy of the United States of America. Erişim tarihi: 20 Mayıs 2024, https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf, 1-48.

Sokołowski, R. (2021). US Foreign policy towars China during the Trump presidency. Wydawnictwo Adam Marszalek, 1, 96-118.

Trump, D. (2020, 3 Mart). Twitter, Erişim tarihi: 6 Mayıs 2024, http://web.archive.org/web/20200805032138/https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1290252674777133057

Trump, D. (2020, 6 Temmuz). Twitter, Erişim tarihi: 6 Mayıs 2024, http://web.archive.org/web/20200706184802/https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1280209143975084032

Trump, D. (2020, 6 Ekim). Twitter, Erişim tarihi: 6 Mayıs 2024, http://web.archive.org/web/20201008122605/https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1313449844413992961

Trump, D. (2020, 6 Ekim). Twitter, Erişim tarihi: 6 Mayıs 2024, http://web.archive.org/web/20201012214300/https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1315769883318124544

United Nation Development Plan/UNDP. (1994). Human development report: new dimension of human security. Erişim tarihi: 15 Mayıs 2024, https://hdr.undp.org/system/files/documents/hdr1994encompletenostats.pdf

Ullman, R. (1983). Redefining security. International Security, 8(1), 129-153.

U.S. Department of Defense. (t.y.). Coronavirus: timeline. Erişim tarihi: 2 Mayıs 2024, https://www.defense.gov/Spotlights/Coronavirus-DOD-Response/ Timeline/

Youde, J. (2016). High politics, low Politics, and global health. Journal of Global Security Studies, 1(2), 157-170.

Zaki, A. H. ve Sahide, A. (2023). Joe Biden's foreign policy in dealing with China. Multidisciplinary Reviews, 7(2), 1-17.

Zelikow, P. (2003). The Transformation of national security. The National Interest, 71(18), 17-28.

Wenzao, T. (2004). Sino-American relations during the George W. Bush administration. American Foreign Policy Interest, 26(5), 409-413.

White House Archive. (2003). Presidential action, Erişim tarihi: 3 Mayıs 2024, https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2003/10/text/2003 1021-5.html

Wolfers, A. (1952). National security: as an ambiguous symbol. Political Science Quarterly, 67(4), 481-502.

WHO. (2003) Summary of probable SARS cases with onset of illness from 1 November 2002 to 31 July 2003. Erişim tarihi: 4 Nisan 2024, https://web.archive.org/web/20201109205732/https://www.who.int/Public

ations/m/item/summary-of-probable-sars-cases-with-onset-of-illness-from-1-november-2002-to-31-july-2003

WHO. (2006). SARS how a global epidemic was stopped. Erişim tarihi: 5 Mayıs2024, https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/207501/9290612134_eng.pdf, ss.1-307.

WHO. (t.y.). COVID-19 dashboard. Erişim tarihi: 6 Mayıs 2024, https://data.who.int/dashboards/covid19/cases?n=c